

Сільки людей, яких я знала колись, досі не переродилися. Я все ще сумую за ними, хоч і не пам'ятаю їх. Аксолотлеві резервуари незабаром цьому зарадять.

Леді Джессіка, гхола

На борту мандрівного не-корабля «Ітака» Джессіка спостерігала народження своєї дочки, проте лише як свідок. Чотирнадцятирічна, вона разом з іншими знаходилась у медичному центрі, де дві Бене-гессеритки, сукійські лікарки з поближніх ясел, готувалися вийняти крихітне людське дівча з аксолотлевого резервуара.

— Алія, — прошепотіла одна з лікарок.

Це не була справжня Джессічина дочка, а гхола, вирощена зі збережених клітин. Жодна з новонароджених на не-кораблі гхол ще не була «собою», вони ще не відновили ані своїх спогадів, ані свого минулого.

Щось бентежило її в глибинах свідомості, муляло, наче втрачений зуб, проте Джессіка не могла згадати першого народження Алії. В архівах вона читала та перечитувала легендарні оповіді, викладені біографами Муад'Діба. Та *згадати* не могла.

Все, що вона мала, — уявні образи зі своїх занять: «Суха й запилена січ на Арракісі, в оточенні фрименів. Джессіка зі своїм сином Полом тікали, їх прихистило плем'я пустелі. Герцог Лето був мертвий, вбитий Харконненами. Вагітна Джессіка випила з Вод Життя, і це безповоротно змінило плід у її лоні». З моменту свого народження первинна Алія відрізнялася від усіх інших немовлят: була сповнена прадавньої мудрості та

шаленства, здатна доторкнутися до Іншої Пам'яті, не пройшовши крізь Агонію прянощів. Гидь!

«Це була інша Алія. В інший час та в іншому місці».

Тепер Джессіка стояла поруч свого гхоло-«сина» Пола, який хронологічно був старшим від неї на рік. Пол чекав разом зі своєю подругою-фрименкою Чані та дев'ятирічним гхолохлопчиком, що був їхнім сином Лето II. У минулому житті це була родина Джессіки.

Орден Бене Гессерит відродив ці постаті з забуття історії, аби ті допомогли в боротьбі проти моторошного Зовнішнього Ворога, що полював на них. Вони мали Зуфіра Хавата, планетолога Ліет-Кайнса, ватажка фрименів Стілгара і навіть горезвісного доктора Юе. Нині, після майже десятилітньої перерви у гхола програмі, до них доєдналася Алія. Незабаром доєднаються й інші; три аксолотлеві резервуари вже були вагітні новими дітьми: Гурні Галлеком, Сереною Батлер і Хав'єром Харконненом.

Дункан Айдаго кинув на Джессіку допитливий погляд. Незмінний Дункан з відновленими спогадами з усіх його попередніх життів... Їй стало цікаво, що думає він про нове гхолодитя, бульбашку з минулого, що здіймалася на поверхню сьогодення. Давним-давно перший гхола Дункана був консортом Алії...

Добре приховуючи свій вік, Дункан був дорослим чоловіком з темним жорстким волоссям. Вигляд він мав точно такий самий, як і герой, зображений у стількох архівних записах із часів Муад'Діба, упродовж тридцятип'ятистолітнього правління Бога-Імператора — й донині, ще на п'ятнадцять століть пізніше.

Із запізненням до пологової камери увірвався захеканий старий Раббі у товаристві двадцятилітнього Веллінгтона Юе. На чолі молодого доктора ще не було ромбовидного татування славетної Сукійської школи. Бородатий Раббі, здавалося,

гадав, що зможе вберегти незграбного юнака від повторення жахливих вчинків з минулого життя.

В цю мить Раббі мав обурений вигляд, як було повсякчас, коли він опинявся поруч із аксолотлевими резервуарами. Оскільки лікарки Бене-гессеритки його ігнорували, старий сердився на Шіану:

— Після стількох років розсудливості, ви знову це вчинили! Коли ви вже припините гнівити Бога?

Після зловісного віщого сну, Шіана оголосила тимчасовий мораторій на проєкт гхол, який був її пристрастю із самого початку. Та випробування, яких вони зазнали нещодавно на планеті Вожатих і коли їх ледь не спіймали мисливці Ворога, змусили Шіану переглянути рішення. Сила історичного та тактичного досвіду, яким могли поділитися пробуджені гхоли, стане наймогутнішою зброєю у володінні не-корабля. Шіана вирішила ризикнути.

«Можливо, Алія нас врятує у майбутньому, — подумала Джессіка. — Або якась інша гхола».

Випробовуючи долю, Шіана здійснила з ненародженою гхолою експеримент, прагнучи зробити її ідентичною з тією самою Алією. Вирахувавши етап вагітності, коли першо-Джессіка вжила Води Життя, Шіана наказала Бене-гессеритським сукійським лікаркам наповнити аксолотлевий резервуар майже смертельною концентрацією прянощів. Щоб наситити плід. *Спробувати* відтворити Гидь.

Джессіка жахнулася, довідавшись про це — надто пізно, коли вже не могла нічого зробити. Як вплинуть прянощі на невинне дитя? Передозування меланжем було не тим самим, що переживання Агонії.

Одна із сукійських лікарки наказала Раббі триматися подалі від пологових ясел. Насупившись, старий простягнув тремтячу руку, неначе благословляючи бліде тіло аксолотлевого резервуара:

— Ви, відьми, гадаєте, що ці посудини — більше не жінки, більше не люди — та це однак досі Ребекка. Вона досі — дитя мого племені.

— Ребекка задовольнила життєво важливу потребу, — сказала Шіана. — Усі добровольці знали достеменно, на що йшли. Вона взяла на себе відповідальність. Чому ти не можеш?

Роздратований Раббі обернувся до молодого чоловіка біля себе:

— Скажи їм, Юе. Можливо, тебе вони послухають.

Джессіці здалося, що у жовтошкірого молодого гхоли резервуари викликали радше зацікавленість, аніж гнів:

— Як сукійський лікар, — повів він, — я прийняв на цей світ чимало дітей. Але досі жодної отаким способом. Принаймні мені так здається. Поки мої спогади запечатані, я часом плутаюся.

— І Ребекка — людина, а не якась там біомашина, щоб виробляти меланж і плодити гхол. Сам глянь і переконайся. — Голос Раббі гучнішав.

Юе стенав плечима:

— Оскільки я сам народився у такий спосіб, то не можу бути цілком об'єктивним. Коли мої спогади відновляться, вірогідно я з вами погоджуся.

— Тобі не потрібні первинні спогади, щоби думати! Ти здатен *думати*, правда ж?

— Дитя готове, — перервала його одна з лікарки. — Тепер її слід відцідити.

Вона нетерпляче повернулася до Раббі:

— Не заважайте нам виконувати свою роботу — інакше резервуар теж може постраждати.

З огидою гаркнувши, Раббі попрямував до виходу з ясел. Юе лишився стояти, не відриваючи погляду.

Одна із сукійських жінок відв'язала пуповину від тіла резервуара. Її нижча за зростом колега перетяла червонову пуповину,

тоді обтерла гладеньке немовля й здійняла малу Алію у повітря. Дитина негайно та гучно закричала, неначе їй не терпілося з'явитися на світ. Джессіка з полегшенням зітхнула, почувши здоровий голос, який свідчив, що цього разу дівчатко не було Гиддю. За переказами, первинна новонароджена Алія дивилася на світ очима та розумом дорослої людини. Крик цієї дитини звучав нормально. Та він раптово припинився.

Поки одна лікарка поралася зі здутим резервуаром, інша обтерла немовля та загорнула його у ковдру. Під впливом почуттів, Джессіка захотіла простягнути руку та потримати дитя, але стрималася. А що, як Алія раптом почне говорити, вимовляючи слова з Іншої Пам'яті? Натомість дитина роззирнулася медцентром, не фокусуючи погляд.

Про Алію дбатимуть інші, на взірць того, як Сестри Бене Гессерит приймали новонароджених дівчат під спільне крило. Перво-Джессіка, народжена під пильним наглядом розпорядниць, ніколи не знала матері у традиційному значенні. Як не знатимуть матері ні ця Джессіка, ні Алія, ні решта експериментальних гголо-дітей. Нову дочку виховуватимуть громадою, в імпровізованому суспільстві, радше як предмет наукової допитливості, ніж любові.

— Химерна ж ми сімейка, — прошепотіла Джессіка.

Люди ніколи не здатні на цілковиту точність. Попри всі знання та досвід, поглинуті від незліченних «посланців» лицеплясів, ми досі маємо плутану картину. А втім, недосконалість людської історії дарує чудову нагоду уявити ілюзії людства.

Еразм,

Записи й аналізи, резервна копія №242

Попри десятиліття зусиль, мислячі машини досі не захопили не-корабель та його коштовний вантаж. Це, однак, не зупинило комп'ютерний всерозум направити усю свою нищівну флотилію на решту людства.

Дункан Айдаго й надалі оминав Омнія та Еразма, які раз за разом закидали свої сьйні тахіонові сіті у порожнечу, шукаючи свою здобич. Маскувальні спроможності не-корабля зазвичай не дозволяли його помітити, але час від часу переслідувачі спостерігали виблиски — неначе хтось ховався у чагарях. Спершу гонитва здавалася викликом, але віднедавна всерозум почав дратуватися.

— Ти знову загубив корабель, — прогримів Омній крізь настінні гучномовці центральної, подібної собору кімнати технологічного метрополіса Синхронії.

— Неточне твердження. Перш ніж загубити, я повинен його знайти, — з удаваною легковажністю відповів Еразм, змінюючи своє плиннометалічне тіло та обертаючись на звичного платиногового робота замість лагідної старої жінки.

Наче стовбури дерев, металеві шпилі здіймалися над Еразмом, утворюючи склепінчасту стелю всередині машинного собору. Активована поверхня стовпів мерехтіла фотонами,

сповнюючи його нову лабораторію світлом. Він установив яскравий фонтан, що вигравав лавою — марнотратна декорація, проте робот часто вдовольняв свої рафіновані мистецькі впоодобання.

— Не гарячкуй. Згадай про математичні проєкції. Усе чітко визначено наперед.

— Твої математичні проєкції можуть бути міфами, як і будь-які пророцтва. Звідки мені знати, що вони правдиві?

— Тому що я сказав, що вони правдиві.

Із запуском флотилії машин почався — нарешті — пророкований від прадавня Кралісек. Кралісек... Армагеддон... Битва наприкінці Всесвіту... Рагнарьок... Азірафель... Останні дні... Хмарний морок. Настав час фундаментального зсуву, час, коли космічна вісь Всесвіту захиталася. Людські легенди передрікали такий катаклізм від початку цивілізації. І справді, людство вже пройшло через кілька ітерацій подібних катастроф: Батлеріанський джигад, джигад Пола Муад'Діба, правління Тирана Лето II. Маніпулюючи комп'ютерними проєкціями і створюючи очікування у свідомості Омнія, Еразмові вдалося запустити хід подій, що принесуть новий фундаментальний зсув. Пророцтво чи дійсність — порядок речей насправді не важив.

Подібно стрілці, усі нескінченно складні обчислення Еразма, що проходили трильйонами змінних найвигадливішими алгоритмами, вказували на єдиний результат: Останній Квізац Хадерах — хто б ним не був — визначить хід подій наприкінці Кралісеку. Проєкція відкрила також, що Квізац Хадерах був на борту не-корабля, тож Омній прагнув мати таку міць на своєму боці у війні. Отже, мислячі машини мусили захопити цей корабель. Перший, хто здобуде владу над останнім Квізац Хадерахом, перемаже.

Еразм не розумів до кінця, що такого зможе зробити надлюдина, коли її знайдуть та схоплять. Хоча робот і споконвіку